

ДОЛЖКА

Ч а с о п и с з а м л а д и х.

Гетьман Богдан Хмельницький.

Постат велького козацкого гетмана Богдана є така велька, же го до тераз ище ніхто з нашого народу не наткрилел, бо його душа обняла жаданя цалого народу, а тот народ го положел на перше место — кед го вибрал за свойого воджа — гетмана. Прето ше швени, да ше у мешацу маю сетиме Хмельницького та того шицкого цо вон зробел за наш народ. Богдан Хмельницьки владал од 1647 до 1657 року. Як млади, вон ше вельому учел у школах и на Сичи, бо Сич була животна школа каждого козака, дзе ше козаки рихтали и учили войовац. Богдан бул живи и шмели юнак па го шицки пайташе любели, прето го и вибрали за гетмана. Як гетман вон станул дораз на обрану козацкей шлебоди и зробел буну против Полякох. Цали народ на Україні дзвигнул ше против гнобительох, а Богдан як барз добри полководец шицко водзел и зос шицким верховодзел. Поляци так, як и тефаз, и теди барз мучели наш народ. Народ церпел и бул цихо, бо не видзел ніодкадз помощи за себе. И у тим найчежшим часу Хмельницький ведно зос Запорожскима козаками надвладує польске войско 6. мая на „Княжим байраку“, 14. мая на Жовтих Водах и 26. мая под Корсуном. Потим уж не паную на Русь-України польски панове, але Хмельницький — „Гетьман войска Запорожского и цалей України по обидва боки Дніпра“. Гетьман пише народови у листох: „Ви цалу жем завжали. Ваше оцове ю купели вам зос свою крєву. А польске войско ніщи ваше добра, безчесци жени и дзеци. Дзвигніце ше козаки и селяне та Полякох зошицким

виженеце, да можеце жиц у шлебоди и миру“. И цала Україна теди станула и ошлебодзела ше та людзе нашо станули господарами на своей жеми и зашпивали:

Та не будзе лепше, та не будзе краше.

Як у нас на Вкраїни,

Бо нет Жида, а нет ані Поляка...

Хмельницький вигнал отже Полякох зос наших жемох и так у слави, сили и моци врацел ше до Києва, дзе го шицко зос радосцу дочекало и зос писню та дзвонами и з штреляньом го радосно витали. Хмельницький мал тераз моцну державу па шицки цудзи держави гледали його приятельство и союз. То ше не пачело Московскому царову и польскому кральови та вони одлучели да под каждую цену зніща державу українцох-русинох. Поляки почали заш войну, а Богдан видзел, же не годзен на два страни войовац против Варшави и против Москви; прето одлучел направиц союз зос Москалями и то зробел, та у души своей чекал заш тот час, кед будзе мац сили прервац союз зос Москалями, бо добре видзел, же Москале не жадаю добра Руснацом-Українцом, але исто як и Поляки сцу да над нашим народом паную и да го здзераю.

И справди Москале не по першираз ані не остатніраз видали наш народ и спрєведли го та зос Поляками зробели иншу догварку и союз та вец розделєли нашо жеми спомедзи себе, да можу легчейше над нами пановац.

Хмельницький кед видзел яка Московска вира и слово, зробел догварку зос Шведами та Мадярами, да заш ошлебодзи Русь-Україну и

од Москальох и од Полякох, але ше вец нагло гетьман Богдан похорел та не могол оствариц до конца свойо задуми, хоч уж започал нову ошлебодуюцу войну.

Дзешец роки пановал Богдан Хмельницький на Україні и бул ей началним воджом и владаром. Прешол ю, яка є широка и длугока, зос мечом у руках, розбудзел та освидомел народ и запалел у нїм горуще жаданє шлебоди, котре во вики не загашне. Ніхто так як вон не предобил за себе цали наш народ. Правда же було барз вельо крєви розлято, вельо мукох и болю, але шицко ше родзи у болю и з болю. Так ше ошлебодзел у болю

Израелски народ под Мойсейом зпод ярма фараонох Єгипетских, у болю ше родзи дзецко на швет; з больом и з крєву мушела ше родзиц шлебода и право до незалежного живота нашого народу. Прето то и народ велича Богдана у своїх писнях та го вола оцом, ошлебодителем, Мойсейом.

И нешка цали наш народ почитує и признава заслуги Хмельницького та ше зос нїм цєши. И справди ше можеме цєшиц и горди буц з того, же Богдан Хмельницький бул у те-дишніх часох найвекши полководец и вожд, цо го история позна, яки предобил за себе цали свой народ. **Микола Бучко.**

Стань Україно!

Стань Україно
Най Це не газлую,
Най Твою святю жем
Зос крєву не намочую,
З святю крєву
Твоїх синоп!

Та тота крєв свята
Цо в полю чурела,
Матки своей рани
Краще оквєцела,
Рани чежки
України!

Рани чежки тоти
Гади Ци задали,
Же би Тебе сциха
Легчейше звладали,

Звладали Тебе
Україно!

Тоти чежки рани
Синове лічели,
Жертвуюци за Це живот
Шицко зохабели!

Вороги думали
Же Це надвладали,
Же Це оковали,
З ланцями скапчали,
Але не!

Нови ше синове
Твойо народзели,
Нови муки ше за Це
[цєрпели,

Крєв ше розлівала,
Жем намочовала
И Ти ше сциха
Помалки дзвигала.

О, та Тебе лем чекаме,
Тебе лем гледаме,
Гоч и цєрпиц треба
За Тебе жадаме!

Стань Україно
Най Це не газлую,
Най Твою святю жем
Зос крєву не намочую,
З святю крєву
Твоїх синоп!

Горняк Евген.

Народ и народносц.

Єдно од найважнейших питаньох єст питанє народносци, бо о тим питаню овиши будучносц каждого народу. Тото питанє панує шветом одкеди людзе упознали, же су социални єства зос окрему цілю. Зато тото питанє не застарело, анї не страцело на важносци, бо о нїм овиши, як ше будзе народ розвивац. Прето добре будзе розпатриц по то народ, по народносц; а вец як ше одноши народносц до вири, Церкви и держави и на концю да знаме свой народ любий та да знаме яки права ма єден народ гу другому народови.

Цо то дакле народ? Народ не є ніч инше, як векша громада людзох, котри маю свой корень од єдного истого роду, и котри гуторя з истим язиком а од других народох ше дзєля зос своїма обичаями та з ношню. А народносц не є ніч инше, як шицки обичаї и ознаки ведно, по котрих ше народ розликує од других народох. З того виходзи, же главна ознака єдного народу є його язык, у котрим открива свойо думки и на котрим будує свою будучносц и по котрим го други народи познаю.

Кед знаме тєраз цо народ, мушимє мер-

ковац, да не заміне народ зос державу, а ище меней зос Церкву.

Держава є дружтво, котре чува своїх жителях знука и звонка. Держава є дружтво, у котрим можу буц уєдинени вшелїяки народи ведно. А кед би держава и народ були єдно тото исте, теди би або кажди народ мушел мац свою державу, або би мушел страциц свойо мено у держави, у котрей ше находзи.

А ище векша розлика медзи церкву и народом. Церква є по своей цилї и средствох надприродне дружтво, зато ю не шмеме замінец зос природним дружтвом, як цо є народ.

Ипак може буц, же даєден народ ма свою народну церкву, але Церква Христова як така не позна гранїци, бо ю Исус Христос поставел за шицки народи, кед гуторел: „Идзце по цалим швецє и научуйце шицки народи...“

Тераз ище попатрїме одношенє вири до народносци. Бєт людзох, котри би на вшелїяки способ сцели, да вира и народносц не маю медзи собу нїякей звязи. То не правилне, бо кажди человек и кажде дружтво и організація муши мац правдиви погляд на виру, кед сцу мац успїху у своїх змаганьох, бо вира нас учи о длужносцох спрам Бога и спрам людзох.

Нїяке дружтво не може буц без права, котре ушорює єдних людзох до других, и да тото право не будзе видумане, муши мац свойо жридло у етики, котра нас учи почитовац свойого ближнього. Тота етика муши буц образ нашей нутрини, котрей диктира наша совисц и наш розум, а тота совисц и розум муша водзиц до Бога. Хто ше бори против вири, тот сцєра морални закони и доводзи народ до погубеносци. Християнски морал почива и на вири, а не лем на розуме. Прето най вше у нашим Українским народу почиваю шицки нашо змаганя на християнских законах, вєц ше не мамє чоґо бац, а свою циль посциґнеме. Бо *»знами Бог, розумїце шицки процивнїки нашо и покорце ше нам, бо знами Бог«*,

Тераз попатрїме слова, котри маю буц часто на роздумованє каждому чесному и розумному човекови, слова: **любов до свойого народу**. Чи ми длужни любїц свой народ? Чом треба да го любїме? Яка треба да будзе наша любов? Тоти шицки питаня

треба роздумац у правим значеню, да не буду за нас лем обични слова и приповедка.

Народ то дружтво, з котрого зме вишли и з котрим мушимє мац звязу до конца свойого живота, народ є як красне польо, на котрим зме виросли, народ є дом наших наймилших, вон нам дал красну бєшєду, народ нам дал свой окреми знак, народ нам дава да шлєбодно уживамє шицко тото, цо вон себе приробел през вельо столїття, народ нам дава шицко свойо цо ма, а не лем природне, але вон нас ище док зме були дзеци научел упознац найвекше єство, Господа Бога. То є за каждого з нас, наш Українски Народ. То су причини нашей любви и стараня за свой народ. Кед би зме сцєли глєдац приклади любви до свойого народу, то нам найкрасши приклад сам Исус Христос. Вон одобрел любов до народу, Вон указал словами и дїлом, як треба и як ше муши любїц свой народ. — Научує свою Божу науку не на греческим, або латинским язїку, з котрима теди швет найвєцей гуторел, але зос мацєринским язїком — сирско-халдейским. А дзе найвєцей бул, як не у Назарєту, дзе прежил трицєц роки и ту почал явнє науковац. Научовал, робел чуда медзи своїм народом. Раз го замодлєла Ганаанка, да єй оздрави дзївку, а Вон одбил, бо є єдино послани до „погибших овцох дому Израельского“ (М. 15. 22.) а другим народом пошлє слугох — апостолах своих. Не одбил ю зато Христос, же го модлєла, але зато да укаже, як кажди треба, да ше пошвєци за свой народ и роби му на хасєн и славу, бо то жада од нас права любов. Не любел Христос свой народ лем розумом, го любел сердєчно и зос чувством. Чи не красни слова у Єванґелию св. Луки. — „А кед ше приблїжи мєсту Єрусалим заплаче над нїм“.

Не будземє фанатики, але кед роздумає тоту наґоду, мушимє да зос найвекшу радосцу и одушевленьом укажемє любов до свойого народу. Не боймє ше же зме не прави християнє, кед нам ше око зашвици од любви за свой народ; кед ше цєшимє зос свою бєшєду, кед глєдаємє за свой народ безкомпромисно — непонуцаюци нїкому його основни права, славу и чєсц.

Прєостава нам ище єдно важнє питанє, а то є „Народнє Право“. То не фраза, або приповедка, як би дзєкотри сцєли, але воно

ма свою об'єктивну причину і глибокі корені, як кожне друге природне право. Тота об'єктивна причина виходить з волі нашого Сотворителя, котри нас створив як розумні істоти зос бешеду, з котру потримуємо зв'яз між собою. І ми як людзе, як розумні Сотворення, маємо право, да чуємо свою бешеду, да ще прошевицуємо, та да чуємо шипки добри ознаки свого народу. Хто може чоловіка присилити, да ще прошевицує, хто му може диктувати, як му ще треба культурно підвищити? Бог му дав шлебоду і право, да сам одлучує зос собою у тим ще указує шлебоду, котру муши кожди розумні чоловік почитоває. Так исто і народ ма шлебоду і право, да ще на своїй родженій бешеді прошевицує і да напередує, а против того може ще підвищити єдино тим часова сила, котра ще на концу іпак розпадає. Найперше муши народ розвиває свій, без чужої мішанини, аж ведкаль познейше, кед ма уж свій культурні установи, може да приме чужо тельо,

кельо му треба за душевне і матеріяльне добро своїх потомкох. Будемо свідомі того, же кождому народу припадає тото право, па так исто і нашому народу, зос тим правом чує наш народ свій обичаї і ознаки, па котрих ще розликує од других народох. Кожди народ ма право, да шлебодно розвиває свій душевни способности. Праве є варварство тих, котри сду гомоває па зніщиць шлебоду єдиного народу. Наш український народ у нещайших часох приноши великі жертви, да підвищив свій „Народне право“, котре ще состоїть у тим, да сам у своїй державі у своїм обисцу управає зос собою. І тото право нашого народу сталне і неможе го ніхто зніщиць, бо корень нашого права є у природнім законі, котрого сам Бог людзом до шерцох усадил. Зато го шмело випольнюємо, та гоч нас буду прето мерзити. Напередок зос роботу і у малих стварох, але витривало і не попускаючи борме ще за свій право; найкожди з нас приноши жертви за права Нашого Народу.

о. Микола Орос.

Святы гроби.

Ми живемо нещайно у новей добі, якої менше: юначка-шмела доба. Бо нещайно млади нашо браца, аки живемо на наших прадідовских жемох одушевляю ще зос силу і моцу наших княжих державох, па козацько-гетьманській державі і боря ще вони і нещайно, да заш обнови націоналну державу. После длого часу заш ще вони збудзели; одкаць їм сили до того, кед уж випатрало, же їх ані нет? Тоту силу даваю їм святы могили-гроби, котрим вони даваю почесц. А у тих гробох поховани лежачи стрільци найкращи синове українського народу, аки живемо у Галичині і Волині. Бо вони погинули у війні цо против Полякох, цо против большевикох, а таких аки погинули почитую у кождім народі, па і нашо браца, аки живемо на прадідовских жемох іду у процесіях, на тоти гроби на празник Сошествія Св. Духа — на Желєні швета або Русадля і там ще служба за них Папахиди і шпиваю церковни та народни воєдкни швей.

Розуми ще, же тоту почесц вони заслужили, бо вони дали за своїх братох свій живот. Вони запатрели до Божого прикладу Христа-Спасителя, котри за спасене роду людського дав свой живот па крижу, жертво-

вали з любові гу своему народові свойо животи.

Так як Св. Церква черпала і черпає свою силу і моц зос прелятей Святей Криви Своего Учителя і своїх мученикох так і нещайно Українська Нація черпає свою силу у борбі против своїх неприятельох зос криви погинулих за ей ошлебодзене і славу.

Тот народ аки приходить на гроби погинулих у війні моєді Всевишнього зос горючим жаданьом: Дай да Народ наш шлебодни уж раз постане! Дай нам сили да витриваємо до конца!

І Господь на певно вислухає горючу молитву і поблагослови їх діло і придзе заш тот „великі і радосні дзень“ аки бул за Володымира Святого, бо Святы Апостол Андрій поблагословил Київські гори цалу жем та предсказав славу і велич нашого народу.

Максим Дмитренко.

МОВО РІДНА, СЛОВО РІДНЕ,
ХТО ВАС ЗАБУВАЄ,
ТОЙ У ГРУДЯХ НЕ СЕРДЕНЬКО
АЛЕ КАМІНЬ МАЄ

История нашого народу.

(3)

Перши нашо князове водзели добру и хасновиту як вонкашню так и нукашню политику. Вони ше старали да їм граніци буду певни и мирни, па прето мушели войовац на печенигох и хозарох як и на инши орди ище скорей як ше вони осилия; а тоти орди до того грожели и сметали таргованю, яке теди квітло у княжей держави. Прето и вонкашня политика князох була под ключом: за одбрану тарговских интересох, цо полягало у тим да войско чува драги по котрих преходзели тарговци, же би їх грабежніцки орди не опленели.

А нукашня политика ишла за тим, да у держави панує правда, шлебода и покой та да ше подзвигує культурно-просвітни живот народу.

Па баж зато, же ше старали за свою державу и же сцели добра народови, яки бул у їх держави перши князове були неуморни вояки, були вредни господаре, яки мушели свойо господарство вше чувац пред галавима суседами та зос мечом мушели преширйовац свойо господарство и так го змоцньовац.

И так видзимо князя Олега як воює зос Византию и роби з ню договори, по котрих то договорох Україна добила вельки хасен у тарговини и то доказує же бул способни вояк а и дипломата.

Перша и єдина женска постат на княжим престолє, княгиня Ольга, належи до свитлих постатох українскей историї. Її рука була тварда, кед ишло о державним интересу то видзимо по оштрим покорєню деревлянох, яки забиили князя Игоря. Па ипак вона не водзела инши войны, але ше старала моцно владац у тих жємох, яки уж були под єй державу, а вонкашні войны ше старала спречиц по дипломатичней драги, яка дакеди успишвейша од войны. И так вона нагваря Немецку, да воює зос Византию, яка патрєла вше неприятельским оком на Київ, але сама Ольга ше правєла, же вона не дума Византиї ніч злого. Як видзимо княгиня Ольга була барз добра политичарка, яка ше старала за свою державу, а не ходзєло єй о тим да ю други хваля як доброго пайтаня и союзника котри вєцєй дума и роби на хасен другим як себе. А таких слабих политичарох наш народ мал вєцєй раз, на жаль и нещк^а вст таких политичарох медзи нашим народом як на

України под большевиками так у Галичини, Подкарпатю та Буковини, а и по инших крайох дзе живє наш народ.

Святослав завойовнік — то юнак — освоїтель. Прави вожд и завжати вояк не могол мирно шедзиц у Києве, але вше водзел походи на неприятельох, з котрих ше врацал вше побиднік. Вон зос своїм войском дошол до граніцох Европи на Востоку, на югу дошол аж на Балкан и так грожел и застрашел Византию. Святослав Завойовнік дзвигнул високо славу українского меча, цо потвердзую цудзи писательє, кед описую историю тедишніх часох. Сам Святослав так гутори о своїм войску: „О нашим войску вше ишла така слава, же ми без чєжкосцох подбивали под себе суседски народи и без прєлїваня крєви тримали зме у неволї цали краї... Од наших предкох зме достали мужносц и шмелосц, — пригадаїме себе лєм, яка непадвладива була наша сила до тих часох! То не наш обичай сдєкац дому! Ми ше боримє зос ушмишку на устох, бо ми сцєме або жиц зос побиду або славно загинуц — так як ше швєчи шмєлим мужом!“

На верху моци и слави.

За владаня Володимира Святого и Ярослава Мудрого київска держава дошла на верх моци и слави. Ніда вєцєй, ані за познейших князох ані за козацких гетманох не була наша держава така моцна и така велька як теди. Бо под Київом бул теди цали європейски Восток, крим нещкаїших українских жємох були жєми билоруски и московски та нещкаїша Литва и Естония.

Як зме уж скорей спомцули Володимир мал вельку роботу, док створєл таку сильну державу, бо ше його браца бунєли против нього, але вон то знал шцєцко надвладац. Прето то його велька заслуга, же вишол зос шцєцких войнох и звадох зос братами як побидатель и не добуцєл роздробльовац и дзєлїц державу. Звади, бунї, войны були вше, и тєраз су а и ище буду. Лєм треба да ше вше у опасним часу найдєс владар и вожд, котри шцєцких незадовольних и побунєтих будзє знац заспокоїц и умириц чи то зос своїм державним розумом чи то кед треба и зос мечом. А такима владарами були князовє Володимир и Ярослав.

И Володимир и Ярослав премезели на-
прям вонкашней политики. Правда у єдним
ше тримали политики перших князох, же во-
дзели войни зос печенигами и иншима ордами
над Чарним Морьом. Але зошицким ившак
ушорюю свойо односи зос Византию. Место
да водза и далей войни зос ню, вони ше ста-
раю направиц зос ню союз. На далей ше
стараю прибліжиц гу європейскому Западу.
А то шицко робя лем зато да отворя облак
цвєта своей держави та да дзвигню ей кул-
туру и да ю змощня знука и звонка.

Значине християнства. Літописец пише
же Володимир мушел прияц християнство
зато, бо му ившак византийски царове не
сцєли дац свою шєстру Анну за жену. Може
буц. Але Володимир як мудри владар видзел
дораз яки вельки хасен достанє цали народ,
кед приме християнство, бо воно, як зме ско-
рей видзєли, зотре тоти вирски розлики мєдзи

народом. яки до тєди пановали. А то барз
важнє за народ да ма єдну и исту виру, кот-
ра го будзє ищє вєцєй вязац, да ше трима
ведно. До того християнство подзвиговало
авторитєт княза, яки панує з ласки Божєй. А
вонкашнє-политичнє значєнє заведзєнє хрис-
тиянства було, же ше Україна прибліжєла гу
иншим культурним, уж християнским державом,
та же ше осигурала пред можлївима хресто-
носнима нападами, яки ше у тєдишнїх часох
водзєли на погански держави зос цилю, да
ше их навраци на християнство.

Культурнє змаганє християнства у тим
же напєлварварска, войовнича, алє нїско кул-
турна тєдишнєя Русь-Україна добила учєнє
духовєнство, а з тим пришло и писмо. Духо-
вєнство започало литературу, манастири отво-
рєли школи и за даскєльє роки княжа Русь-
Україна дзвигла ше барз високо и обєгла
старши держави западнєй Европи.

Жєми Руснацох-Українцох.

Остатнї раз зме писали о Чарним, Озов-
ским и Каспийским Морю, а тєраз у тим числу
пишємє: *О горох и нїзинох на України.* На
України нєт вєльє горох и брегох, алє єст
найвєцєй ровнїнох и так дзєвєц часци єст ров-
нїнох, а лєм єдна дзєшата часц припада на
гори. Гори стоя на южних гранїцох наших
європейских жємох, а волаю шє: 1) *Карпати*, 2)
Кримски гори и 3) *Кавказ*.

1. *Карпати* найдлукши нашє гори, а и
досц су високи, бо доходза до 2.000 метєри
висоти. Вони ше дзєля на штири пасма. На
западу *Нїзки Безкид*, вєц *Безкид Високи*, а
далєй *Горгани* и найвиша *Чорногора*. Найви-
ши верх Чорногори то *Говерля*, високи су
2.058 метєри.

2. *Кримски гори* на южнєй часцини Крим-
ского полуостоку. Вони нє барз вєльки. Най-
виши верх Роман Кош високи 1.544 м.

3. *Кавказ*. На южним востоку найвєкши

гори українских жємох Кавказ. Верхи тих го-
рох високи понад 5 000 метєри. Гори покрити
з вичним шнїгом и лядом. Найвиши верх Кав-
казу то *Ельбрус*, висбєки є 5629 м. Други *Каз-
бек* дакус нїжши 5045 м.

Височини єст на українских жємох а во-
лаю шє так: Слобжанска, Донецка височина,
па Подїля, Холмщина, Волинь, далєй Басараб-
ска, Поднїпрянска або Правобочна височина.
Найвиши височини *Подїля* и *Розточа* яки ви-
соки понад 400 м.

Ровнїни. Ровнїнох єст найвєцєй. Вони
роздзєлєни з височинами на два часци: Сивєрну
и южну. До сивєрнєй часци иду: Пидляшнєя,
Полїсєя, Надднїпрянска або Лївобочна ровнїна
та Донецка и Донска ровнїна. До южнєй часци
налєжа Чорноморска ровнїна, з яку шє на
востоку луча Кримска, Кубанска и Запорож-
ска ровнїна. Над Каспийским морєм лєжи
Каспийска ровнїна.

Полк. Євгєн Коновалєць погинул з большевицкєй руки.

Полковник Євгєн Коновалєць ро-
дзєл шє 1891 року у Зашковє коло Львова
у Галичинї. Вон уж як млади нїколяр
брал живу учасц у дїялносци на кул-
турно-націоналним полє и почал уж

тєди своєю націонално-политичнєю дїял-
носцєю. Подчас швєтовєй войни брал учасц
у австрийскєй армїї против Москальох
и 1915 року у боєу под Макивку бул
заробєни. А 1917 року на початку рє-

волуції сцека зос табору заробених и приходзи до Києва, дзе у октобру 1917 року створел зос заробених Галичанох перши кадри українского войска «Сичових Стрилцох». Вон -- Евген Коновалец и «Сичови Стрилци» барз цесно звязани зос ошлебодзуюцима борбамы України, бо їх значене було вельке и вони вельо охабели славы и болю свойому народови.

Кед ше 1920 р. зробел Варшавски договор по котрим Поляки и Москале уж озда по стотираз подзелели Українски жемы и спредели Русинох-Українцох — Вон організуе тайну Українску Войскову Організацію, яка предлужела борбу зос Москву и Варшаву на шицких польохах народного живота. И кед ше 1929 р. шицки націоналістични організації, як на Україні так и на еміграції у Америки, Европы и Азії, зединели под його водством — постава Вон прави Вожд Організації Українских Націоналі-

стох — Вожд цалого Українского народу.

Полковник Евген Коновалець так добре провадзел и управлял зос Організацію Націоналістох, же ше вона преширела по цалей України и постала мощна сила, пред котру ше бої и Москва и Варшава. Прето вони обидва вребали на живот Вожда Евгена Коновалца и дня 23 мая 1938 року погинул Вон на улічки Роттердаму у Голандії од пекельней машини московского чекиста. Згинул Вон у найлепших рокох и кед Го Україна найвещей требала. Вон погинул истого мешаца, якого мешаца 1926 року забили тоти исти комуністи у Паризу Головного Отомана Симона Петлюру.

Нет медзи живима Евгена Коновалца як и Симона Петлюри, але їх Вельки Дух, їх Вельки Идеї о шлебодней и Соборней України жио и буду жиц медзи українским народом, док лем вон жиц будзе.

За нови живот.

„Недобра и безвредна тота младеж, котра несце дацо швижого и крашого, як цо було пред ню“ (Укр. Голос 1930.)

Пред нами часопис „Думка“. То не лем така обична часопис котру треба пречитац и и одруциц, бо як редакция подава, вона ма вельо глібшу и важнейшу задачу. Тота задача то „приготовльовац нашу младеж, нас самих до живота.“ Прето „Думку“ треба пречитовац по вецей раз и учиц ше зос ней.

То зреализована тота наша думка, котра забрала главну нашу увагу на наших схадзкох у Шидзе, Керестуре и Миклошевцох. „Думка“ ше появила як корона тих трох схадзкох, и на далей ма забрац у нашим живоце и роботи тото место, котре швечи нашей главней идеї и нашому найвекшому обовязкови, котри звязани зос тоту идею. Тот обовязок то у першим шоре виховац зос себе свидомих членох Українскей Нації, а друге, по важносци равне першому, шицку нашу молодь у Югосливі дзвигнуц у свидомосци знаню, посвяти и жертвеносци на тот ступень на яким стої цала українска младеж на родзеных жемох, и розшата по цалим швецех.

Да би „Думка“ могла выпольніц свою задачу муши: 1) подавац материал и статї,

котри нам найлепше годни послужит, да зос нас шицких зроби нових людзох, нову, крашу будучносц нашого народу. 2) „Думка“ ше муши так розшириц и так залац нашу валали, же би було чежко найсц обисце у котрим би вона не була, и же би не було людзох, особито младших, яки їби за ню не знали и не читали ю. 3) Предилата муши буц на час позберана и послана до редакції, же би на тот способ материални бок „Думки“ бул осигурани. Як видземе роботи вст за шицких. Выпольнене першей точки лежи у главному на редакції и на тих товаришох, котри маю у себе способносци и знаня, котре може принесц як найвекши хасен читачом. Други два точки даваю шицким нагоду подпомагац и шириц Нашу Националну идею посередню, през пропаганду и ширене „Думки“.

Ѓу сцем спеціально пригадац шицким школяром їх длужносц цо до идеї, яку вони прияли за свою власну и обовязок спрам своїх братох и цалого народу.

Школяре школярки! Чи сцече да думки, котри грею Вашу шерца, буду думками шиц-

кей нашої младежі у Югославії? Чи сцече да ше Ідея за котру жиє и умера найкраща часц українського народу, закорені у Вас, и да вона будзе предметом Вашей любови? Чи сцече да наш народ завежне того место медзи народами швета, котре му по його числу и способносцох припада? Я певни же нет медзи Вами ані єдного, котрому би то не були його наймилши и найкращи жаданя.

До роботи! Укажце своїм нешколованим братом и шестром, же їм Ви сцече и жадаце шицко найкраще и найлєпше, а то їм укажце кед поширице медзи німа „Думку“ котра пред німа одкриє нови швет знаня, а по чежкей роботи засладзи їм час одпочивку. Не

досц лєм пошириц, але треба їм при читаню помагац и розтолковац неясне. Нєшме буц медзи нами таких, котри би ше ганьбели тей роботи або думали же їм не швечи помагац своїому братови, бо вони „панове“. Баш прето же ми знаме вецей, же ми вецей читане, мушиме ше на тот способ своїм братом одлужиц, да їм того нашо знане и свою добру дзеку укажеме,

Хто зос гордосцу патри на своїх братох и кед дойдзе на више становиско одрека ше од ніх, роби найвєкши и найстрашнейши грих. Такого гриху медзи нами нєшме буц ані у найменшей мири, бо ми добре знаме и вше будземе паметац „хто ми и чийо зме дзеци“!

Петро Бучко

Дідова надія.

Округле слунко зачервенело ше на небе остатиїраз, двараз-трираз трєпло, та зашло за чарни хмари, а цепли витрик, цо подувовав над валалом, дул вше баржей и баржей...

Хмари ше спуцели ніско над жем и ягод да ше небо прєрве.

Випатрало плюшнє цепли диждж. Людзе ше врацали з поля, журно, да их не влапи буря.

Даскельо кочи загурчали на друме, през валал и подзвигли за собу густи, мутни хмари од праху, котрих витор розношел на шицки боки валалу.

— Ви ше діду, ягда не боїце бурі — доруцел дідови Васильови сушєд Янко, котри ше журел дому з поля.

— А чом да ше, сину боїм — одповєд дідо Василь — Кед ше мой син Михал не бої дижджу од кулькох у войни, не боїм ше я ані того дижджу...

И кед ше дахто опита дацо дідови Васильови, вон дораз миша до бєшєди свойого сина Михала, „Мой син Михал, є да вон дома...“ звершел би дідо кажду бєшєду, а вєцка би прєклїнал цали швет, же му вжали сина з дому до войни.

— А не чули сцє, діду, же ше война звершєла?... Пан бирєв нам вєшка прєчитал у новинох... — шєпнул му сушєд цихо, та ше пожурел дому, да го не влапи дижд, котри почал падац у густих капкох.

— Война ше звершєла? — Дідови ше очи — уж мутни и упадни — якошик занєвицєли.

Пипка му ше у устєх стрєсла, а лїцо му ше якошик чуднє розширєло...

Ша, уж штири роки чека вон да ше зверши война. Бо, одкєди му син Михал пошол на фронту, дідова хишка барз охудобнєла. Жєм, така барз добра жєм, не була з нїцим зашата, а то діда, котри научєл мац кажди рок полни полночкы гамбари, болї аж до шерца. А кого би повєдзє и не болєло?

Задал ше так дідо до чєшких думкох радосци, же му ше син вряци; уж видзел як ше на полю жєленєє жито и лен, а шлївнїки прєквитли, та ше билєю, ягод да им дахто конарчки з вапном обилєл.

Длуго би так дідо стал, задумани, на тим дижджу, да баба не зврєщ строго през облак:

— Бог би цє скарал, стари, ша не видзиш, же ши змокнул як миш?

— Цихо, стара., дорас ти прєстанєш, знан цо новє? Михал ше враци з войни, Михал...

Того вєчара у хижочкы діда Василя длуго ше швицєло.

А при пєци шєдзєли Василь и його жєна Гаєя, приповєдали сєбє цєшка барз радоснє — и першираз ше того вєчара не вадзєли.

Споминали свойого Михала, старали ше як да го дочекаю, и тисяч кояких думкох круцєло им ше у глави.

— Цо думаш, Василю, як будзє випатрац наш Михал? — уж дзєшати раз випитовала ше дідови баба, же єй син придзє назад як вєльки пан.

— Та цо мї ше тєльо випитуєш, стара, и дудрєш; будзє випатрац ягод цо и други официрє винатраю: на капуту будзє мац швичави гомбичкы, па вєц златни гвиздочкы. Рєвно так, як сом ци гварєл.

И длуго так себе приповедали дїдо Василь и баба.

А вонка, хмари, страшни и чарни, оганяли ше по небе, котре ше тресло у гирменю и блїсканю. Витор фиюкал над валалом и ношел зос собу опитри гласи псох, цо дзешка брехали.

Ярки ше напольнели з воду, та ше уж и преляли, а диждж ише вше лял.

Валал уж давно заспал. На небе аї гвиздочки. Гирми.

Лем дїдо и баба зазберую у шицких ладичкох Михалово шмати. А кед и вони загашели свичку, шицок шор уж бул цми, шицко спало.

Лем стари дїдо Василь, можебуц не спал..

* * *

Пришла уж и яр.

Древа преквитли, поля ше зазеленели, а заградки запахли.

Небо белаве, як око малого дзецка, а на нїм слунко швиць и грєв, облапя зос своїма руками цали швет и нависцує людзом, же блїско вельке швето — Велька Ноц.

Хижи ше у валале обилюю, шицко ше спрема да цо лєпше дочека тото найвекше ярне швето, лем хижа дїда Василя не обилєна, замасцена з блатом и прахом, над ше з хижи звалоє, та шицко випатра таке худобне и таке бидне.

А як би и не було бидне, кед баба Ганя у гробе.

Вжиме ше нараз прехладзела, барз ше похорела, не помогол ей ані дохтор, ані ціхто.

Раз лем цо гварела: „Дїду, не будзем длуго“ и мало каснейше умарла.

Так дїдо Василь остал сам. И од теди нїгда, да ше ошмихне, або нашалї.

Лем кажди дзєнь стої на капурки, нешмєло викукує и чека свойого сина Михала з войны. Бо Михал му остатня надїя..

Раз, кед ше даскєльо катонацох врацєло зос своей реґименти, з войны, стал дїдо Василь на капурки, з руку над очами и патрєл на хлопох.

— Не видзєли сцє, хлопи, мойого Михала?

— Видзєли, алє... вон...

— Озда спаднул?... А, мойо хлапци, то не правда. А я!

— Кед змє раз були у офєнзиви, веднак, видзєл сом добре як Михала потрафєла єдна кулька. Вон ше не дал дораз, ище дакус бєгал.. алє — не о длуго — спаднул на жєм.

Кед сом пришол гу ньому, лєм цо ши шєпнул: „Дай то мойому оцови“ и дал ми тоту годзинку, — потолковал дїдови Данил, котри ведно служєл з Михалом, та ше тєраз врацал з главцами зос войны.

— Цо, ти думаш же ци верим? — скричал дїдо. — Думаш же ше мой Михал бї кульки? Того нєт... то ше тебе лєм привидзєло.

И дїдо не верєл же Михал мертвї, не сцєл аї годзинки, цо му Данил давал, бо не могол себе подумац, же бї то була Михалова годзинка.

Хлапци и хлопи понєли далєй, а дїдо остал на капурки.

Кажди дзєнь чєкал вон свойого Михала.

Нїхто му не могол доказац, же його Михал уж давно мертви.

— Хто? Мой Михал мертви? Вєцка ви не знацє хто бул мой Михал! — кричал дїдо по дворе и сам себе цєшел. Не верєл, же бї го Михал так лєм охабєл самого.

А кед дакого збачєл дораз ше пїгал:

— Повєдз ми, хто бул наймоцнєйши лєґинь у валале?

— Ваш Михал.

— А хто бул найкраши?

— Ваш Михал.

— Но, видзиш, то бул мой Михал, а гєв-тот Данил мє так заплашел, бодай ше не врацєл з войны, так мє уж наплашел же мой Михал мертви. А-гєй же то не може буд правда.. А, нолє, модлїм цє, повєдз ми ище раз, хто бул найфриши од лєґиньох?

— Ша, лєм ваш Михал.

— Дїдо бї вєцка отворєл свою звяску, винїмал з трєсуцима руками пєнєжи, да их давал каждому, котри бї го так поцєшел.

* * *

Прєшло так заш даскєльо роки.

Дїдо Василь уж барз остарєл, алє го ище не охабєла надїя, же його син Михал придзє ище дому.

Каждє рано уранєл, палїчку до рукох, пїпку до устох и дїдо ишол пред валал на друм, да видзи, чи ше Михал не враца.

Алє кажди дзєнь ше врацал лєм сам дїдо.

Людзє го уж сановали пре його вельку любов гу синови, дагдзє ше и шєптало же дїдо Василь не при себе.

Ипак, уж му не доказовали вєцєй, же Михал умар.

Процивно вони го ище радзєли и цєшєли...

Лем раз кед слунко прсквитло до езер малючких квецикох, и розбило ше до милийонох стрибєрних жвераткох, нашли дїда у ярку, при друме, як лежи мирно, ягод да умар.

Однесли го дому.

Лїцо му ше скорчело, попатрунок як да ше скаменел.

И ніч дїдо не жадал — лем свойого Михала.

Людзе сцели як-так да дїдови, котри бул уж блїско шмерци, ублажа тоті остатні часи.

А як?

Предложили да приведу гу дїдовой посцелї Данила, та да поведза, же то ше Михал аж тераз врацел з войни — бо дїдо уж и так баш добре не видзел.

И едней недзелї, пришли людзе да опатра дїда Василя; дїдо бул у горучки, и цошка шептал...

Випукани гамби тресли ше, а на чолє випухли бєлави жили...

— Дзе мой Михал? — опитал ше дїдо.

— Дораз придзе, дїду, дораз.

Данил, облечени як катона, вошел каснейше до хижи, станул гу дїдови и обланел го, та го почал бочкац.

— То ти, Михале?... — шепнул дїдо.

— Ту вам, дїду, ваш Михал... — указовали людзе на Данила.

— Гей, апо, то я... Михал, ваш Михал...

Паце, ту мам ище и гевту годвинку, котру сце ми дали, кед сом ишол до войни.

— Сину, пришол ши. Тераз ми так добре. А гевтот Данил, так ме настрашел же ши

мертви... Але я му не верел... Ноле да це ище раз облапим.

Дїдо Василь облапел Данила; гамби му ше мало розцагли: — вон ше шмеял. Його Михал, вон ше не спрєвед.

А Данил, хтори ше тримал пред дїдом за Михала, осетел вельку боль, слизи му вдерели на очи и капли на лїцо дїда Василя.

— Ты плачеш, Михале.

— Хей, апо, барз сом сретни... — одповед Михал.

Цепле слунечко уж заходзело.

Бєлава, пахняца вечар спуцела ше на валал и перши гвиздочки затрепцели на небе, бєлавим як фиялки, та ягод да ше ошмиховали на хижу дїда Василя, хтори остатнірас руцел попатрунок на тото красне небо, а да ані не знал, же ше аж тераз зидзе зос своїм правим Михалом, уж давно мертвим.

И кед ше дзвони оглашели з церкви на пацери, дїдо Василь лежал на рукох Данилових, зос шмихом на устох, шицок сретни же е при сєнови.

А и у труни видзело ше, же му лїцомирне и нашмеяне, бо тераз справди бул зос своїм сином, — там горе — котрого так длуго чєкал, и так барз любел.

Вельке, барз вельке, було му хованє.

Шицок швет плакал, жени нарикали — бо знали дїдову любов гу свойому синові.

Змирел ше дїдо з випольнену надїю.

А и на крижу му написали:

„Ту лежи Василь К. зос жену и своїм сином“.

Владимир Колбас.

Твойо щєсце у твоїх рукох.

4) Глєдай та найдзеш.

„Кед сцєш мац пєнєжи, мушини пойсц там дзе їх даваю“. Вельо людзох способних, мудрих, прєпада марно на чкodu себе и свойого народу. Боя ше висц пред людзох, на швет, думая, же їх щєсце будзе глєдац. „Лєгчєйше присц гу гори, як ю присиловац, да вона придзе гу нам“. Кед ше поводити на едним месце, треба исц на другє. Швет вельки и кажди найдзе за себе работи и у тей работи свойо щєсце. Треба ше рушац и вихасновац шицки способности, котри ше у нїм крию. Древа и квєце рошню лєм на грунту котри им одповєда. Ружи любя глїну, а гвоздзики пєсок. Кед посадзимє гвоздик до глїни

и вон ше не уда то значи же за нєго тот грунт не добри, треба го посадзиц до иншого до пєсковитого грунту и вон напєвно будзе добре роснуц и квитнуц. Так исто и у живоце чловека.

Найсц за себе одповєдне место, одповєдне окружєнє и доброго приятєля то велька велька благодат, котра зос нас зроби правдивого чловека на своїм месце. Кед сцєме добре напєрєдовац, мушимє приятєльовац зос людзми, котри маю успих у живоце, а не зос лєнївима и такима, цо ані сами ніч не зрєбєли, але лєм нарикаю и критикую других.

„Кед сцєш буц щєщлївим приставай зос людзми, котри знаю вєцєй як ти. Од нерозумних и нєщасних нічого не научиш. На

приклад : предавац ше не научиш од такого яки у живоце сам ніч не предал“.

Паметај, же за каждого ест место на швецце, котре му будзе найлепше одповедац и на котрим вон найдзе свойо щесце.

5) Старай ше да це людзе обача.

Родзиц ше, есц, пиц, робиц, умрец и не познац щесце то барз жалосни живот и не красни. Правда за человека обичних способносцох и за такого, котри дума, же зос тим мета його живота на жеми виполнета, воно випатра цалком природне. Але кед себе усвидомиме же крим нас самих ище ест Дахто и дацо, колу треба здац рахунок зос свойого жемского живота, то увидзиме, же таки живот не полни. Вельке право ма на тебе и на твою роботу цали твой народ, твоя ширша родзина. Твойо способносци, твоя вештина у тей чи у иншей ділянки муши принеся хасен и твойому народови, а тим самим поступови цалого швета. А як ше то може стац, кед ше ти од коліски до гробу не рушиш зос своей хижи, зос своей жеми? Гоч би ти бул незнам яки мудри, гоч би ти знал незнам цо, то ци ніч не поможе, кед ше не укажеш зос тим шицким пред шветом, кед ше не будзеш старац, да це людзе обача и да ше зос тобу и зос твою роботу цікава. Чи придзе до тебе дахто дацо купец, кед незна нікто же ти предаваш? Напевно не!! Так исто и зос шицким иншим. Квече квітне нато, да людзе уживаю у його красоти и да ше насладзую зос його запахом. Кед го нікто не видзи, кед воно рошне медзи церньом и там загине, воно не спольнено подполно свою задачу. — Так подобно у живоце человека!

Вельо раз ше трафя, на приклад у читальні, лебо дагдзе индзей, дзе ест вещей людзох и дзе ше ришава дацо важне на хасен валалу лебо дружтва, таке: Дахто предклада зробиц того лебо гевто, уредзиц ствар так лебо иншак. Шицки ше годза, шицко добре! Але кед ше людзе почню розходзиц и кед уж скоро нікого нет, вецка ше явя тот, цо цали час спал дагдзе у куце и бул цихо, гоч ше

вон на тото цо одредзене не годзел. Тераз вон почне викладац свойо думки и свойо предлоги, котри насправди добри и лепши як гевти цо були прияти. Чом вон тото не гуторел скорей кед треба було, кед ище шицки були зобрани? Вон ше ганьбел, вон ше бал. — Така робота барз недобра, не хасновита и так повесц гришна. Бо хто криви же не зробено лепше, же не прията лепше думка? Вона могла иельо хасну принеся, а тебе славу и задовољсто, у чим ше и состої щесце.

Кед чуеш у себе силу, кед же маш знане, винеш то пред людзох, дай го най воно їм хаснуе! Кажди ма право повесц свою думку, лем ше того не треба ганьбиц и бац. Кед ше ти сам не вибиеш пред людзох, вони це шицки прегажа и обегню, а ти будзеш за німа храмац и плакац, же вони на тебе не зврацаю увагу. Сам мушиш кричац, же ти маш тото лебо тото, же ти знаш так и так зробиц.

„То не значи, же ше ти мушиш хпац вшадзи и там, дзе би ти не принеся хасну. То значи, же ти сцеш завжац место медзи людзми, котре ци припада, а не скривац ше до дзири як миша. Не мушиш ти буц даяки не обични мудрець. але мушиш знац вихасновац як найкрасше свойо обични способносци. Людзе цо дошли до верху, тоти щешліви, звичайни не вельо мудрейши од обичних людзох. Але вони красше розумели, як ше треба вибивац. Вони не могли церпиц и не дозволили, да швет едноставно прейдзе поверх ніх до порядку (шору) дня“.

Успих и щесце у живоце не придзе ци саме до рук, гоч би ши наньго чекал од коліски до гробу роки и роки. Успих треба здобувац зос силу, зос борбу. Мушиш людзом повесц же ти жиеш, же и ти сцеш робиц, а кед завежнвш место тотре ци одповеда, мушиш зос свою роботу указац, же ши наньго заслужел. Так роб више и вшадзи, и дойдзеш напевно бліжей и скорей до свойого щесца!

(Далей будзе).

П. Б.

Поляки и „любов бліжнього“.

Нашим читачом познато уж добре, же коло 9 милийони нашого народу живе у Галичини, на Волині и Лемкивци, яки су нешка под Польску державу. Поляки ше знуцаю над нашим народом, гоч су християнски-католицки народ и чудно, же тоті котри би тре-

бали да то видза та да поправяю хиби народу то е польски священники и владикове та кардинали водза предок у тей работи не лем дома у Польскей, але и заграницу. И так не давно у Будапешти на конгресу, який ше од бул дньох 25 до 29 мая було и Полякох, яких

воззел кардимал Гльонд, а були и нашо зос Галичини, яких предводзел владика Иван Бучко. На конгресу кажди народ складал привити и бул поздравени од страни мадярох. Так требало, а наш владика Преосвященный Иван Бучко и сцел, да у мену українцох-грекокаатоликох зложи привит, але теди ше стало „чудо“; йому не дозволено, бо польски кардинал Гльонд виявел, же кед дозволя гуториц владикови Бучкови вец вон охаби конгрес и пойдзе дому. И ясно мадяре. котри шнію о тим як ведно зос Поляками однею од Чехословацкей нашо прадідовски жеми, не дозволили и не признали нас руснацох-українцох за народ. И то би не було ніяке чудо да то не було на Еухаристийним конгресу, яки ма цель еднац шицких у Христу... , але лях вше ляхом а маляр монголом. Ипак отже маю право словенски новици „Словенац“ и „Ютро“, котри писали, же конгрес бул барс викривени та же мадяре указали свойо политични плани, хоч „Хорватска Стража“ їх так бранела. Чи зна вона дацо о поступку кардинала Гльонд? —

Свою норов указали Поляки и з тим, же забранели конгрес українскей култури, яки ше мал одбуц у Львовѣ дня 22 мая знагоди 70 рочног юбилею „Просвिति“.

И место велького конгресу, на яким ше маю пошвениц баряк „Просвिति“, вон баряк бул пошвеници у невелькей каплички Митрополита Шептицкого у присутности барз малог числа людзох, бо ше Поляки бали „революції“. Митрополит виглашел красну и глібоку бешеду, у котрей гуторел, же тото вельке и радосне торжество обходзи ше у таких обставинох всенародного церпеня и мукох, а цо ше вшме ані повесц, бо дораз це зато чека гарешт. Але тота мовчанка (кед человек цихо) є символом нашого положеня — знак часу.

Надалей Поляки зос братскей „любви“ забранюю по цалей западней України (Галичина, Волинь, Лемковщина и Холмщина) модліц ше за душу Вожда Українскей Нациі памяти Евгѣна Коновальца, яки погинул з большевицкей руки у Роттердаму 23 мая 1938 року.

Минуле гутори

(Хто гуторел).

Жив Бог и неумерла козацькая матка.

Богдан Хмельницький.

*

Аби било едно стадо и еден пастир,

Гетьман Дорошенко.

*

Нехай вична буде слава, же през шаблі маєм права.

Гетьман Мазепа.

*

Не вісте ли яко война без падших не биваєть?

Король Данило.

*

Вставайте, кайдани порвите!

Тарас Шевченко.

*

А нам дай Боже за Хрестями і за Рускую землю голови свої сложити і к мучеником причтеним бити.

З Київского Літопису.

*

Ой наш рід ведеться з давня,

Наша слава здавна славна;

Наша правда здавна права,

Чиста, славна слава.

П. Килиш.

Шветова вистава у Нью-Йорку.

У 1939. р. будзе шветова вистава у Нью-Йорку подобна як цо 1937. р. цо була у Паризу, лем розуми ше, же будзе вельо векша, бо будзе длугока 2 км. а закончена будзе зос еспланаду. дзе буду мац места 50 тисячи людзох. У штрѣдку еспланади будзе памятник Вашингтона понад 20 метери високи. Ту буду заступани народі и держави з цалого швета.

Нашо американски Українці, котри ше пред даскельома роками постарали, да Україна

будзе заступена на шветовой вистави у Чикаго, заш зочали стараня, да на ню-йоршкей вистави будзе окреми наш павильон, бо окупанти — неприятеле українских жемох, (СССР) Большевицка Росии и Польска буду мац там тиж свойо павильони, у котрих вони обично виложую нашо национални красоти и вредносци як свойо, едноставно креца ше зос „цудним пирієм“ то єст нашим и гуторя же то їх. Прето нашо браца у Америки сцу да ука-

жу пред цалим шветом, же вони єдини маю право заступац українски народ, а не неприятеле начного народу, готови на вельки жертви, котри звязани зос тоту виставу. Бо найменша сума, яка є потребна нато є 50 тисячи долари, то єст коло 2 и пол миллиони динари.

На вистави буду виложени: народна ношня, вишивки, мистецки народни вироби рижного роду; вец будзе виступ з творами українскей писньовеј та музичнеј култури. Проводзиц зос народнима писнями будзе славни диригент професор Олекс. Кошиць.

Тарас Шевченко.

До Основ'яненка.

(Початок)

Б'ють пороги; місяць сходить,
Як і перше сходив...
Нема Січи, пропав і той,
Хто всім верховодив.
Нема Січи! Очерети
У Дніпра питають:
»Де-то наші діти ділись?
Де вони гуляють?«
Чайка скиглить, літаючи
Мов за дітьми плаче;
Сонце гріє, вітер віє
На степу козацім.

На тім степу скрізь могили
Стоять та сүмують;
Питаються у буйного:
»Де наші панують?
Де панують, бенкетують?
Де ви забарились?
Вернітєся! Дивітєся:
Жита похилились
Де паслися ваші коні,
Де тирса шуміла,
Де кров Ляха, татарина
Морем червоніла.
Вернітєся!...«

— »Не вернутєся«, —
Зачуло, сказало
Сине мор: — »невернутєся,

На віки пропали!«
Правда, море, правда, сине:
Такая їх доля!

Не вернутєся сподівані,
Не вернетєся воля;
Не вернетєся козащина
Не встаеть гетьмани,
Не покрийоть Україну
Червоні жупани, —
Обідрана, сиротою
Понад Дніпром плаче;
Тяжко, важко сиротині,
А ніхто не бачить,
Тільки ворог, що смієся.
Смійся, лютий враже,
Та не дуже, бо все гине, —
Слава не поляже,
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда,
І чий ми діти.
Наша дүма наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива
Як Господа слово.

Як би було найкраще преславиц ювилей 950-рочніци покресценя Русь-України?

У остатнім числу зме писали, же того року у августу мешацу ровно 950 роки, як наш народ за княза Володимира Святого приял Християнску виру. Тот ювилей буду славиц шицки Русини-Українци, на и ми у Югославії. Лем тераз стої

пред нами питанє, як тот ювилей як найдостойнейше преславиц? Читали зме у Руских Новинах, же уж избрани одбор за преславу ювилею. Не знаме цо одбор уж зробел у тей ствари та яку програму дүма уложиц. Ми зос свойого

боку поволюєме шицких наших читачох, да вежию у тей преслави щирю и живу учасц. Тот ювильей би зме требали дійсно величезно преславиц и таким способом указац свою силу и єдносц. На нашу думку иницијативу у тих преславах требала би да вежне «Просвита». «Просвита» най повола шицких своїх членох и читальні да вони живо у тим учасцю. Програма би требала да будзе єдинствена вшадзи, а дзелела би ше на два часци. Перша часц: преслава ювильей у кождим нашим валале. Сама преслава требала би ше одбуц у мешацу августу, бо то службени датум покресценя Русь-України. И так би першей недзелі у августу кожди валал преславел ювильей у одприлики такей програми: 1) Три дні пред тоту недзелю най би ше у шицких церквох наших вечар служел молебн во чесц Пресвятей Царици Нашого народу — Богородици; 2) На недзелю святочна Служба Божа зос казаньом о значенц и благодати Християнства за наш народ; 3) Пополадню да ше отримаю Академії во чесц Святого Володимира зос програму: церковни и народни писні (дзе єст хори, ясно же хором шпивани, а дзе нет хори мож за тоту нагоду понауцовац по 4-5 писні на два гласи) и вец преподаванє о Вободимиру Святим и його держави. То би була перша часц.

А друга часц тей преслави бул би заєднички конгрес шицких Руснацох-Українцох у Югославії, яки би требало вшеліак отримац тєраз з нагоди ювильей 950 рочніци нашого покресценя. Тот

конгрес би найлєпше було отримац у Бєоградѹ або у Новим Саду. На конгрес би требало зорганізовац шицку нашу младеж па хлопох и младших и старших а и жени, як зос Бачкей и Сримѹ так и з Босней и Славонії. Таким способом би зме ше зишли до єдного варошу ведно даскельо тисячи и так заманифєстували свою зложносц, силу и єдносц. Конгрес би тирвал лєм єден дзєнь и то в недзелю. Почал би зос Службу Божу и одповеднѹ казаню та пришагѹ вирносци Христу Царѹ, вец би ше дораз одбула святочна Академія випреплєтана зос краткими бєшедами, декламациями та шпивами даскельо хорох, як напр. керестурски, миклошевски, петровски, школярски та инши постоячи хори кожди з иншу точку. А потим би було Свято сконченє и мали би ище часу поопатрац главни часци варошу та ше розисц през ноц дому.

Ту сом подав свою гадку як би було найкращє преславиц 950 рочни ювильей. Розуми ше, же то би не було лєгко. Ту би уложиц вельо, барз вельо тудѹ, жєртвох и сцєрпеня, але не мож повєсц, же би ше то не могло здійснїц нїяк, лєм кєд би у нас було зато сцєня и силней вири до того да то здійснїмє.

На конєц наглашѹмє, же то є лєм мойо предкладанє одборови «Просвити», нашим читачом, а и цаломѹ народу нашомѹ, котрє можебуц будзе вшеліак коментиранє (тумаченє), але я то виношим пред наш народ и одповедни чиники, котри то може прияц цалє або по часци, або одбиц.

о. М. Бучко.

Ю. Горліс-Горський.

Отаман Хмара.

З тайнох І. П. У.

I.

Кєд уж жима прєставала, а наліжовала ше яр — Семен Харченко чєжко захорєл. Нахмурєний ходзєл по улїчкох галицкогo мєста, заходзєл до Просвити и слухал на шпиваньох родзєни писні. Шєднул зос завартима очми у куточку, прислуховал молодєчє — горуци бєшєди о борби та шлєбоди, и з ище нїжєй схилєну главу врацєл ше до малєй хижочки на краю мєста.

Мєрал ю з нєрвовима кроками. Час до часу глїбоко одихнул зос моцних першох и заруцєл руку за главу, нацаговал моцни мязи¹⁾. Кєд вистал падал на посцєль и зос заджмурєнима очми вибєговал зос хижи. Запєдал до шнїгох „другого жимового“, то заштал зос своїм загоном²⁾ у таборє у Лєтичєвских лєсох, приготовлюючи ше до ноцного нападу на нєприятєля: фєркаю конї.. блїща ше на мєшачку стрємєні и оружїє.. одходза

и приходза стежи зос патрули... лєтній вечар диха зос ласку и шмерцу... 1921, 1922, 1923. рок... Побиди и поразки... Не ровна драга до велькей Мети... Як оганяне жвиря, сам або зос пайташом, блукал по валалох сховуюци и скриваюци ше од мерзеного ворога... Бунтовал шерца селянох, одушевлююци їх до дальней борби. Заходзел до Просвитох и Читальных: веселєло ше и шпиваю млади... Под верхніма шматами у хлапцох револьвери, обриси, гранати... Заш загон и борба. Заш страцена та и заш борба. Збруч³⁾ і дроти. Табор у лєше и тота хижка... Отаман Хмара и емигрант⁴⁾ Харченко. Зорвал ше з посцелі и бегал по хижки. Заш легал и лєцел з думку до родзених валалох.

Розходза ше по валалох „продотряди“ та чекисти. Глєдаю за себе скритого и схованого селянами хлеба. Кладу на кочи мехи при слизох гладних дзєцох... Глєдаю тих, яки ше зос оружійом у руках борели за незалежносц и шлєбоду Оцовщини. Руцаю їх повязаних на кочи и вожа до ненасицених пазурох кирвавих дзєрох. Зос жальом та ненависцу у очох, провадза селяне нахмурени тоти кочи: Ех!.. нет на вас Хмари, сарано преклята! Вон би вам!..

И Хмара, скочел зос посцелі, облекол ше и ишол до глухей ноци. Блукал без цилі. Не дочекал док не зазеленеє.

Два-три зустричи, два-три бєшєди, — и положел до кишєні револьвер и гранату, та шєднул до желєзніци на Гусятин.

Шерцо почало биц сильнїйше, кєд здалека обачел други брег Збруча. Ещє мал часу до годзини, у котрей ше збєал прейсц границу. Одлучел зайсц до старих познатих. Свидома, щира украинска родзина. У минулих рокох, не єден повстанєц-революционер, кєд кєд прєшол Збруч — рїку, нашол у тей хижки вечеру и чисту кошулю. Прияля го цєпло и погосцєли. Не гуторєл правду, чом пришол. Та кєд ше уж збєрал одходзиц, панї Остапчукова зос ласкаву ушмишкуну попатрєла му до оч:

— Видзим, пане Семєне, дєє ше ви забрали. Мам до вас молбу. Длукший час уж не доставали нїкєй вистки од мойого сина зос Камянца. Може буц ше му дацє стало. Будзцє добри, однєшцє му даскєльє слова одомнє, та повєцє най нам ше явля. Бо ше ми старамє. Може буц вам вон и поможе. Зос докумєнтами, або ещє дацє...

— Я би то радо зробєл прє вас, ласкава панї, алє... вон служи у большевикох...

У очох господинї блїснїла уврєда.

— Озда ви думаєцє, жє мой син може буц нєприятєльом. Я го кармєла и дойчєла и знам. Вон люби Україну и нїгда ше не зневири тому, за цо ше борєл зос оружїєм. Цо жє вон виновати, жє тота лиха годзини вигнала його за Збруч, и жє ше не може врациц. Муши ше тєраз масковац, да даяк прєживє.

— Я вас не сцєл уврєдзиц. Добре. Однєшцє му од вас вистку. Може буц, жє ми и справди у дачим поможе. Я уж давно не бул на гєвтим боку, не знам цо ше там змєнєло.

II.

Под Камянцом часто стрєтаю червєноармїйцох та милиционарох. Прєбєгло, авто пограничного ІПУ. Хмара ишол спокійно, пацагнул на очи шиву шапку, сцискаюци у кишєні ручку револьвера, Зашол на прєдмєсто розгледовал хижку, дє бива радянски службєвєц товариш Остапчук.

Застал го дома. Бо баш бул „дзєнь одпочивку“. Кєд прєчитал писмо од мацєри, Остапчук моцно сциснул Хмари руку.

— Не знам, як вам дзєковац! Ви давно одтамаль?

— Тєй ноци.

— Зоблекайцє ше. У мнє можецє буц мирни. Приповєдайцє, цо там нового за границу? Чи скоро уж виженємє тото шмєцє зос України?

— Заумарло шицко. Шицки ше помирюю з большевиками. Єдина надїє у тим, жє Україна сама сєбє да якош раду. Як ту тєраз, панє Остапчук, чи є даяка надїя на вєлку буну повстаня?

— Як вам повєсц. Вєкшина населєня розуми ше ненавидзи большевикох, алє даяка часцина интєлигенциї уж ше пошла помириц зос владу. Бо єто, знаєцє, и украинизам ше вшадзи прєводзи, и за уряднїкох украинцох примаю.

Хмара ше ушмихнул та покивал з главу.

— Стара писньочка, панє Остапчук. Ю ещє у 1921 року Дєгтарьов на схадзки у Харковє шпивал. Там най чорт бєрє тоту интєлигенцию, яка не видзи нїч далєй од украинизациї на уряднїцких мєстох. Валали прєбудзєни...

Вони даю своїх провиднікох, вождох котрим жем до шерца гутори... Та и ми за граніцу не будземе шедзиц. Я, як видзице — уж не можем шедзиц. Не радзели. гваря, же еще не час, а я не можем... Так ми шерцо прицисло!... Може полекша од неприятельскей криви. Лям да ше мне до моїх лесох доцагнуц... Як там уж далей будзе — а позберам хлапцох па гоч барем сто на гевтот швет на лето пошлеме.

Остапчук зготовел фриштик. Положел на стол фляшку „руской горкой“. При логарику розприповедали ше о прешлим. Згадали борбу. Господар упознал госца зос найновшима административними розпорядзеньями та приписами влади. Гварел, же добиє у своєй установи („секретар свой человек“) подтвердзєнь, же ше його „командирує“ зос ню до Летичева у службовей ствари. То у случаю, кед би дагдзе затримали.

Потим, кед вистати Хмара легнул одпочивац — пошол до места: — Кед найдзем секретара дома — то може буц ше уда ище нешка зробиц подтвердзєнь.

Врацел ше пред вечаром.

— Не. Нешка уж ніч не будзе. Секретар пошол на валал до родичох. По єдло. Преноцуєце уж, набереце сили на драгу. У мне кус не згодно, бо на вечар може зайсц дахто од службовцох — комунистох. Док змеркне, я вас одведзем до своїх познатих. Нашо людзе. У ніх вам будзе спокійно и певно.

Хмара подзековал.

— Але знаце, пане Остапчук... Моя душа чомушик неспокойна. Може буц би було краше, да я себе пойдзем сам на ноц.

— Дурніци, то у вас розуми ше — нерви... Там, дзе вас я запровадзуєм, — зошицким безпечне и певне место. А з тим подтвердзєньом — безпечно себе до цилі дойдзеце. Хибаль би вас дакто познал по ліцу...

— За того ше ви не старайце. За таки случай ше найдзе дацо у моєй кишени.

Кед змеркло вишли зос хижи.

— Я, товаришу, будзем исц напредок, а ви даскельо кроки за мноу. На кажди случай ше тримайце цині, бліжэй коло муροх та процох. Бо би дакто од познатих могол вас стретнуц. Як то гуторя — хто ше чува и Бог го чува...

Преходзели уж през векшу улічку, дзе були векши будинки и стали густейше.

Кед преходзели коло єдней капури — у

очох Хмари поцемнело. Цале єство ше рвало до борби. Рука инстинктивно сцисла ручку револьвера, и... випуцела ю чомушик сама и бецсилно приліпела ше до тіла. Чийошик руки вицагли зос кишені зацєрпнути песци и завязали їх за плецами. До устох и носу набивало ше праху з мецка, яки му нацагли на главу и плеца тоти, цо вискочели зос капури. До тіла ше зарезал шнур, з яким му обмотовани руки та ноги.

Кед звяаного Хмару покладли на коч — свідомосц того швицкогго цо ше стало списнула му груди. Там зос конку чул ше весели глас Остапчука.

— Щєшлівей драги! Я дораз придзем до отделу.

Горки боль сциснул гарло отаманови. Пригадад му ше тераз увредзєни образ пані Остапчуковей:

„Я го видойчела и знам...“

*

Хмара, розвязани, уж шедзел задумани за столом у кабинету начальніка ІПУ. До окола з револьверами у рукох стали чєкисти. Начальнік задовольно шулькал руки.

— Но, товаришу Хмара, я ше барз радуєм, же сом ше з вами упознал. Чул сом о вас вельо... Так — засцєло ше вам „погуляти“? Не тоти часи, пане отамане... Тераз не 1921. рок...

Жидок Варшавский, опуномочєни ІПУ у заграничней роботі, „дружньо“ кляпнул Хмару по плєцу.

— Я мам уж давно видомосци споза граніци, товаришу Харченко, же ви бануєце за лесом, та сом вас очєковал дакус познейше кед ше зажелєнєє... Но а ви кус пожурєли. Тим красше. Товариш Соболев⁴⁾ будзе ше радавац, кед учує, же ви уж у кліткі. Знаце, товаришу начальник, — обрацел ше Варшавский до нач. ІПУ — я кед бул недавно у Виници, так ми Соболев гварєл: я аж тєди будзем спокійни док Гольчєвского и Хмару розштрєлям.

Дзєвери ше отворєли и до кабинету вошол Остапчук. Сциснул руки старшим чєкистом, шєднул и положєл ногу прєйга ноги та нашмєяно патрєл Хмари до очох.

— Но, бандиту, приповедай тим товаришом, того цо ши мне дома гуторєл.

III.

У кабинету начальніка контр-розвидчого оддєлу подільского губ. ІПУ у Виници — барз швицко ожило.

Докоола велького стола шедзели, живо бешедуючи, сам „начгуб“ Ліплевский, малючки худи жидок зос истеричним ліцом, його заступнік Иванов, ителигентни москаль зос брадочку „ала Троцкий“ начальник контр-розвідки Галицкий, ителигентни жид зос пошним випестованим образом и оштрима шивима очми, опуночени „по борби зос бандитизмом“ Соболев, красни молоди жидок у українській вишиваней кошулі под чарну цивилну реклу, опуночени „по шпионажи“. Нач. — куштрави жид зос брадочку „ала Иванов“, помочнік Галицкого у справах українській „контр-революції — українець Харченко. Случайни збиг вдного назвиска: Харченко — Хмара й Харченко — чекист. Як госц, бул присутни начальник „особового отдела „24 дивизії — латиш Петерс.

Оживену бешеду прервало дзвоненз телефона. Галицкий вжал слухачку.

— Барз добре. Дайце го, товаришу командант, дораз до мойого кабинету.

Положел слухавку и попатрел присутних задовольним поглядом.

— Привезли уж зос штациї до нашей командатури дораз будзе ту.

„Товаришу“ Соболев весело утар руку.

— Приемно, до чорта, видзиц старого „приятеля“. Ми ше з нїм остатні раз стретли, кед вон под Вербуку забил мойого коня и з рукох нам ше вирвал...

У сунедней хижки зачули ше кроки. До кабинету вошол командант стражи — жидок Раским. За нїм на порогу стал Хмара у високей шивей шапки, зос нїзко опущенима баюсами. За його главу виднели ше цивки пушкох ескорти.

Галицкий станул споза стола.

— Товаришу командант, стражу можеце вжац, кед будзе требац — я задзвонїм.

Ну, здравствуйце, товаришу Харченко, — надагнул вон руку Хмари, — зоблекайце ше та шедайце гу столу. Ви зос драги може буц сцеще есц!

Хмара зморщел оберва.

— Гей, я од вчєра вечара ніч не едол.

Галицкий и сам паморщел ліцо.

— Ша — шваньство! Треба будзе потандровац Камянец, же вони арештованих без храни висилаю. Козак, — обрацел ше вон до Харченка — чекиста — принеси дацо прекушиц. Випатра, же там ест коняку — можебуц товариш ше зосце зограц. За хвильку стала на

столу жемлічка, сардинки, шинка, овоци и фляшка заграничного коняку.

— Ах, чорт! — застарал ше Галицкий — погарики не маме. Можеце уживац тот погар, — и подрилел погар за воду.

Хмара якиш час нахмурено патрел на розложени ласоци, потим налял полни погар и зедол шицко, цо було на столу.

Галицкий му подложел плехову пикелу зос експортівима цигаретками.

— Закурце.

Хмара закурел цигаретку и усадзел ше на [мехккому „графскому“⁵⁾ карсцелю, то очекуючи цо будзе патрел на чекистох.

Ліплевский на силу направел „приемний вираз“ ліца.

— Кед вам, товаришу Харченко, чежко гуториц по російски — то можеце гуториц по українски. Розумиц ми розумиме, але гуториц нам легчейше по російски, бо ми, як видзице еще лем тераз „ше українізуеме“.

Присутни зос „милостивима“ пошмихами потвердзовали киваючи главами.

Лем Петерс дзвигнул заперечуюци руку.

— Перряпрацюю! Яж уж зукраїзовался на все сто осотков. По первая категория іспит сдал!...

Галицкий, яки шедзел коло Хмари, прицагнул свой карсцель блїжей и „ласкаво“ положел йому руку на плєцо.

— Розумим, товаришу, же у таким положєню обично не приемно бешедовац. Було би краше, да ви скорей зрозумели свою помилку та да сєе пришли до нас добровольно. Але и тераз ше ми можеме добешедовац до дачого хасновитого и за нас и за вас. Ви оздаль розумице свойо положєне. Розумице, цо вас чека...

— Знам — ришуцо одрезал отаман.

Галицкий ше ушмихнул з ласкаву иронию.

— Але — не! Не муши буц тото. Правда ми вас по закону мушиме розштреляц, але кед вас не розштреляме — заш ніч не страциме крем пейцох пудох нікому не потребного меса. Ми волїме зос ворога зробиц приятеля, як го зніщиц. Того ше ми вше тримали. Кто ше широ покає и идзе з нами — ми му опросцуєме и даваме му широку змогу робиц за свой народ. Вежнїме генерала Слацова — знаце кельо вон комунистох вившал? Тераз вон професор у военной академії у Москви. Влада и партия му подполно веря. Або ето ваш (українский М. Б.) Тютюник! Вон нам зробел вещей зла, як ви, але ми му то забули. Дали зме му змогу, да ше вон прешведчи, же советска влада на України є — влада українского народу, та же ми не його неприятеле — як нас малюю, але напроцив пошиме му крашу будучности, ратуєме го од ярма, яке на нього сцела и сєе положиц своя та цудза буржуазия. Тераз Тютюник жие себе спокойно у Харкове, пише, роби на культурному фронту.

Кед сще ми вас одведеме, да ше з нїм видзице — побешедуєце зос нїм самим.

Кед логично розбереме — ви не можеце буц нам ворогом. Цо ви — помищик(б) чи капиталист? Ви валалски учитель, трудовий интелігент — елемент за нас дороги и жадни. Ви просто пре свою зашлепленосц шовинизмом не розумице тото, — же ми уж дали України дзешец раз вецей, як цо ви лем думаєце ей виробиц. О цо вам идзе?! Самостойносц? — Але Україна тєраз самостойна рєпублика, яка добровольно ухodzi до складу радянского — розумице, — не до російської держави — а до складу радяского союзу, до якого зос часом войду шицки нації швета.

Вежніце українски уряд. Зос виїмку даскельох особох — там шицко людзе, яки походза зос України. Вежніце єто хоч нас цо зме ту. Крим товариша Иванова та товариша Петерса — ми шицки українци. На України зме ше роздели, вирости, любиме ю, як оцовщину. Тєраз єто учиме бєшеду, бо у шицких уставовох державна бєшеда ма буц українска.

Иванов, цо залюбєно гладзел свою брaдочку, умишал ше до бєшеди.

— Справди, товаришу Харченко, у ваших газетох часто ше пише о якийшик окупациі України од Москви, о вєльководержавним шовинизму російским... А єто вежніце... Мне, москвичи по корєню, одповєдального роботніка, якого сам центрум послал на Україну — ту примушую два раз на тидзєнь ходзиц на лекції тєй дурацкєй бєшеди... Хибаль ше окупанти так владаю на окупованих жємох?! На мою думку, тєрашні уряд України є вецей шовинистични, як Всєросійски.

Хмара уцагнул главу мєдзи плєца и почувал руку.

— Слухайце, пановє! На цо ви то мнє гурторице? Я озда не Комсомолец... Розумим шицко так добре, як и ви...

На ліца чєкистох набєзнули незадовольни гримаси. Ліплєнський нервово ляпнул з гамбам и патрєл на годзилник.

— Но... мнє трєба исц на засиданє губпаркому...

Галицкий стадул и патрєл Хмари до очох.

— Но... так забавимє, пане отаманє, на одкрити карти! Ви у наших рукох и ми вас —

заштрєлімє. Та пред тим ми ше з вами ище побавимє — так, же ше чорти у цєклє злєкню!

Заджмурєл очи, змєнєл глас на ласкаво-наставницьки.

— Ви єще не стари чловєк. А живот то красна ствар. Краше жиц и у гарєшту зос надїи на будучносц, — як вщас зогніц. Да ви дораз пошли зос нами на згodu, то може буц би зме вас ошлєбодзєли зошицким и охабєли на України.

Нам трєбєни два ствари. Перша: мацє нам повєсц шицко, цо знацє, та виявиц шицких, кого знацє. Друга: у людзох єще не вивитрєл зошицким жовто-бєлави дурман, з яким ви набили йому глави у 1917 до 1920 року. Мацє на явним судзє повєсц, же шицка петлюровщина, то — запроданци заграїчного капитала, котри, обдурюючи народ з брєхлївима гаслами боря ше лєм за то, да повраца жєм паном и фабрики капиталистом. Далєй, же ше ви прєшвєчєли, же за українску интєлігєнцию, сєлянство и роботнікох — єдина правилна драга є: помагaц совитску владу и исц за ню. Же сцє, як бувши рєволюційни отаман, зрозумєли, же сцє ишли по злочинєй процив українского народу драги и поволуєцє сєлянох, да не виря петлюровским агєнтом па да їх придаваю до рукох української роботнічо-сєлянської влади.

О тим як и цо мацє гурториц, — ми єще побєшедуємє.

За тото — ми вам подаруємє живот. Не розштрєлямє, а дамє дзєшєц чи пєйц роки гарєшту. През даскєльо роки — ошлєбодзимє. Кєд ше добре постарєцє на судзє, лєм вас зос України вишлємє до даякого центрального мєста, дамє роботу и будзєцє сєбє жиц.

Памєтайцє єдно: живот ваш — тєраз у ваших власних рукох!

— За живот я свою идєю и чєсц не предам!

Галицкий иронично дзвигнул лївє обєрво. Не будзємє ше забєговац напєредок... Ви тєраз подєнервовани, думаєцє зос шєрцом, а не з розумом.

1) мишици; 2) невєлька чєта; 3) Збруч, рика на України, яка дзєлї нєшка большевию од Польщи; 4) опуночєний Подильского губ. ІПУ „По борбє с бандїтїзмом“; 5) ІПУ було помєсцєнє до будинку графа Талстого; 6) Хто ма вєльки маєтки жєми.

Даскєльо слова о спорту.

Готово по шицких наших валалох єст нєшка групи сєлянских лєгиньох и младих бачикох, котри ше интересую спортом. У нас ше виключно тоти людзє интересую футболом (ногємом). Други роди спорту подполно занєдзбани, алє тому ше не трєба чудовац, бо знамє, же и футбол ище нїско стої пре слабу оргaнизацию тих, котри го спроводза, а вєц и прєто, же взагалї у нас ище слаби интерес за спорт. Главна причина слабого розвиту спор-

ту по наших валалох то непознаванє и слабє зрозумєнє спорту и його завданя (задачи). Прєто ше кус застановимє над тим вопросом.

Бєлї людзє любя вишмєйовац спорт и тих, котри ше зос спортом интересую. Дакєди вони маю право, бо ше часто трафя, же баж тоти спортисти з нїчим другим не жию, анї ше з нїчим другим не интересую, алє лєм зос спортом, а гу тому не познаю сам спорт и його завданє. Алє спорт не трєба подцєнєвац и

вишмиховац ше з нього. Спорт ма свойо завдане (задаток), спорт ма свойо цель з котрого ше не шлебно видрижньовац, але ше спорт муши познавац, знац чому и за цо вон служи и як нам може хасновац. Треба лем едно до-раз на початку добре запаметац: *спорт не шме нігда буц цель нашого животу*, але вон треба да нам помага у живоце. А баж тото ше часто забува, и у тим ше найчастейше гриши.

Спорт цага свойо корень з варошу. У варошу людзе вельо робя по канцеларийох, урядох и фабрикох, вельо шедза, а барз мало ше рушаю. Барз часто проводза дзень у хижкох без слунечного шветла и медзи громадами за-прашених кнїжкох и папєрох. Таки живот охабя зли нашлїдки на людским тілу и приноши зос собу рижни хороти. Ту лежи корень спорту и гимнастики, бо тоти людзе почували потребу да частейше розрушаю и понацагую свойо одревенети мишици, и да ше дакус на-дыхаю швижого воздуху, котрого так мало маю през дзень, док робя по канцеларийох и фабрикох. И так ше почали формовац рижни спортово дружтва, котри мали цель да зроби людзом по варошох живот правилнейши и здравши. Цель тим дружтвом бул змоцнїц тіло, бо шицки знаме, же нездрави человек не годзен робиц порядно ніяку роботу. У человека муши буц еднак здраве тіло як и дух. И так спортово дружтва превжали на себе завдане (задаток) да виховаю здраве, моцне и красне тіло, да и тоти цо робя по канцеларийох и закуренних фабрикох достаю здрави випатрунок и здраве тіло. Але може буц ми дахто пове, же то добре и хасновите за людзох у варошу, котри ше мало рушаю и физично мало або ніч не робя, але нач то нам селяном, кед ше ми цалима днями ламеме по роботох у полю и дома. Ша нашо ше мишици досц понацагую. Гей, право маце, же ше селянин досц нароби у полю, и досц понацагує свойо мишици, але не маце право, кед повеце же спорт и гимнастика не хасновити за селянина. Спорт не идзе лем за тим, да зроби човеково мишици твардима и велькими, але за тим, да ше тоти мишици правилно розвию, да вони постаню гнучки (зогинати) и да тіло не будзе лем моцне, але красне и гнучке, да тіло постане спретнейше. Не треба да мишици буду тварди „як камень“, бо зос такима мишицами човеково тіло постава незграбне и неспретне, и други спретнейши человек, котри нема таки тварди мишици, го-

дзен його гоч моцнейшого, але неспретного легко надвладац и спораїц го. *Отже спорт и руханка (гимнастика) треба да зроби нашо тіло гнучким, еластичним и красним. Спорт треба да зроби тіло спретним*, — то його главни цель. Чежки роботи у полю не годни зробиц тіло правильним и спретним, але го скорей можу викривиц. Ша и сами можеце видзиц часто на валале людзох малих, зос хибами, з кривима ногами и т. д. Тих появох би у велькей мири не стало, кед би ше вецей людзе бавели спортом и з руханку. Але спорт треба гнац правильно, а не гоч як, бо вон иншак може нам чкодзиц, кед не робиме розумно.

Але спорт нам може ище и з другого боку хасновац. Тоти, котри ше бавя зос спортом треба да ше организую у спортових дружтвох (клуби), бо у дружтве вст вше вецей можливосци, да ше спорт правилнейше спроводзи як кед би то кажди поединец сам робел. И баж тото, же ше спортсменци организую до дружтвох, ту лежи друга добра страна спорту. У кождим дружтве муши буц людзох, котри го буду водзиц и котри буду розказовац за хасен самого дружтва, и заш таких, котри випольнюю длужносци обичного члена и слушаю розкази тих, котри водза дружтво. Ми людзе не годни сами за себе жиц, але вше ведно з другима людзми, бо ми вше еден на другого упущени. Спортове дружтво то узши гурток людзох, котри маю еден заеднички цель. Кед заш дружтво сце да посцигне свойо цель муши медзи членами буц *моцна дисциплина*, муши панавац медзи членами *любов и довірїє*. Тото шицко нам у животу барз потребне, а ето едно таке спортове дружтво може нас научиц дисциплини, шору, медзисобней любви и довірїю. И прето ше мушиме вше старац, да нашо спортово дружтва буду добре зорганізовани и здисциплиновани, и вецка годзен спорт висц на хасен нам и цалому нашому народови.

Не подценюїме, отже, спорт, але ше старайме да го дзвигнеме на висши степен, бо то исто робя шицки и вельо культурнейши народи од нас. Запаметаїме, же можеме зос спорту вицагнуц вельки хасен, кед го будземе спроводзиц *мудро, правильно и зорганізовано*. — За тераз лем тельо, а при другей нагоди застановиме ше ище на тим вопросу.

И. Ванчик.

Школяром до знаня.

Повидомлюеме шицких школярох и студентох, же ше тогорочна Школярска Схадзка одбудзе 29. 30. и 31 юла у Дюрдьове. Схадзка ше будзе одбувац по точно уложеним порядку так, да не придзе до непорозуменьох и спераня роботи. Реферати за схадзку уж розделени, але кед дахто од других сце отримац ище даяки реферат, най то яки одборови найпознейше до 15. т. м., а ведно най гошле и сам реферат. Поволуеме шицких школярох и студентох да приду на Схадзку, и да активно у ней беру учасц на хасен себе и народови.

Евентуални змини буду обявени у „Р. Новинох“.

Одбор за пригот. IV. Схадзки Укр. Школь.

Нашо дописованя.

Е. Горняк — Коцур. Ваше ствари цо одповедаю положили зме, посылайце нови; а у своїм валале робце коло преширеня нашей часописи, кед сцеце да ше Ваше остварене жадане усовершуе и напредуе. Поздравяме Вас.

Кирил Сидор. Вашу писню не можеме положиц прето же сце ю написали озда у барз песимистичним — чарним настрою, а ми сце ме кармиц наших младих зос радоснима, полнима живота и сцена живота стварами. Премьенце теми и настрою. Явце нам точну адресу та преширюйце нашу часопис.

Х. У. Исто цо и Сидорови. Пишце описи вашого валалу або спомини зос драги чи шетні, але най буду кратки.

Владимир Колбас — Слаковци. Пишце и далей зос народного живота и не забудце нас. Студию о якеј сце згадовали не годни зме друковац, прето нам пошліце лем оповиданя. Поздравяме Вас.

Максим Дмитренко — Загреб. Ви не будзеце познац Вашу ствар, 100% кратша. Пишце нам кратки пригодни статі. Поздравяме Вас.

Модліме шицких инших дописовательох

да дописую, и най ше не гніваю кед їх ствари не можеме дораз друковац. Котри добри и одповедаю нам приду на шор у своїм часу. Признаваме, же би требало вецей писац на теми о нашим народним живоце та давац поради, але на 12 страни мешачно не можеме шицко цо би зме сцели и о чим би требало. З часом шицко будзе, лем кед ше шицки будземе старац да розширимо медзи народ свою часопис, да народ наш приме и тоти идеї и думки, яки ми пропагуеме у нашей часописи.

ПЛАЦЕЛИ ПРЕДПЛАТУ або у мено предплати: по 20 дин.: Горняк-Кухар Яков, Коцур; Чижмар Митро, Миклошевци; о. Дюра Биндас, Ст. Вербас; Дудаш Єфрем, Миклошевци; о. А. Власов, Пргомеле; И. Ванчик, Ср. Митровица; по 10 дин.: Ерделі Янко, школяр; Бесермині Звонко, школяр; Евген Мацях, студент, шицки Загреб; по 30 дин.: Гирйовати Игор, студ. ветерини, Миклошевци; Вира Ванчик, учителька, Р. Керестур; 70 дин.: о. Бучко Микола, Райове Село; 20 дин.: Данило Гнип, школяр; по 4 дин.: Виславский, Павле Павлович, Босна; 6 дин. о. Биндас за прешли 3 числа; по 2 дин. Джуджар Михайло, Гуня; Мирослав Грубеня, Раево Село и Антонь Мудри, Миклошевци 10 д.

Шицких, котри ище не послали предплату модліме: да пошлю або чеком „Просвिति“ ч. 53-133, або най плаца заступником, котри, вец пошлю истим чеком нам. И так у *Керестуре* най уплаца у „Просвिति“; у *Коцуре* п. Евгенови Горняк, школярови гимназиї; у *Дюрдьовз* п. Лендер Йовгенови; у *Миклошевцох* п. Михалови Бучко, Петровому; у *Шидзе* п. Миколови Ерделі, богослову; у *Бачинцох* п. учительови Кирилови Бесермині, а з инших валалох най пошлю чеком „Просвिति“.

Увага.

Модліме шицких, яки не достали 2 число на час або взагалі, най пребача, бо барз чежко послужиц прето же у друкарні ест не вельо людзох, а од редакциї нет, нікого там да може о тим водзиц точну контролю при розпосиланю. Хто не достал случайно най яви редакциї и йому ше вше пошле питане число, у кельо го будземе мац при редакциї.

Издаје: РНПД-о Руски Керестур. — Излази 12 пута годишње. Предплата 20 — Дин. За иностранство 1 ам. долар. Поједини бр. 2 — Дин. — Главни уредник М. Бучко; Подговорни уредник Др. С. Киш. — Штампа: Штампарија „Просвिति“ у Р. Крестуру. — Рукописе слати на: о. М. Бучко, жупник, Рајево Село.